

Beköszöntő

Új társadalomtudományi és kulturális folyóirattal köszöntjük a harmadik évezredet. A címét még ízeltjük: Zempléni Múzsza. De vajon más lesz-e ez a folyóirat, mint a többi, s ha igen, vajon mitől?

A válasz a zempléni régió környezeti hatáselemeiben keresendő. Bár Magyarország valamennyi tájegysége rendelkezik sajátos értékekkel, Zemplén egyedi vonásai kiemelkedők. Ebben az országrészben a történelmi múltnak, a tárgyi és szellemi kulturális örökségnek, sőt a természeti tényezőknek is olyan koncentrációja lelhető fel, amely szilárd bázist teremthet.

Zemplén *történelmi hagyományai* páratlanok, az ezer év szinte kézzel fogható. Itt vezetett a honfoglaló magyar törzsek útja, a Bodroghözben Árpád-kori emlékek tucatjai nyugszanak. Hazánk középkori eredetű várai közül egyik legépebb a sárospataki. A vidék kiindulópontja volt a hegyaljai felkelésnek, a Rákóczi-szabadságharcnak. Zemplénben született II. Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos, gróf Andrássy Gyula, innen származott, vagy indult pályájára a reformkor, majd a dualizmus több más kiemelkedő személyisége. S a történelem különös revansaként a trianoni békeszerződés az anyaországon maradt megyék közül - kétharmad részt elcsatolva - Zemplént sújtotta leginkább.

A közvélemény számára a *szellemi és tárgyi kulturális örökség* jellemzi legjobban Zemplént.

A magyar kultúra, a magyar irodalom és nyelv bölcsője e vidék. Itt nyomtatták a vizsolyi bibliát, innen indult a felvilágosodás, Széphalomban teremtett irodalmi centrumot Kazinczy. Az 1531-ben alapított Sárospataki Református Kollégium hatását a magyar művelődésre nehéz lenne túlbecsülni. Ide járt Bessenyei György, Csokonai Vitéz Mihály, Tompa Mihály, Gárdonyi Géza, Móricz Zsigmond. Tudósok, írók, művészek képviselték és képviselik ma is Sárospatak egyedülálló kulturális hagyományait. A város jelenleg két főiskolának ad otthont (Református Teológia, Tanítóképző), három középiskolája (Református Kollégium Gimnáziuma, Árpád Vezér Gimnázium, Vay Miklós Szakképző Iskola), népfőiskolája, négy múzeuma (Rákóczi-vár, képtár, református és római katolikus egyházi gyűjtemény) van. A Református Kollégium Nagykönyvtára egyetemes értékű könyvritkaságokat őriz. Sátoraljaújhely egykor megyei levéltára, múzeuma, piarista gimnáziuma és más középiskolái szintén jelentős kulturális tényezők. Ezt a vidéket az értelmiség (pedagógusok, hallgatók, diákok, kutatók) magasfokú koncentrációja jellemzi, amely biztosíthatja egy új tudományos folyóirat potenciális szerzői körét és olvasóközönységét.

Vidékünkön egyedülállóak az *etnikai és multikulturális viszonyok*. Zemplén jószerivel négy ország határán fekszik, az együttműködés a Felvidékkel, Kárpátaljával, Erdéllyel ter-

mészetes. Markánsan jelen van a német, a szlovák, a rutén, a roma kisebbség. Örök mentőként áll a sátorlajaujhelyi izraelita temető: 1944-ben erről a vidékről hurcolták el a zsidóságot a legnagyobb számban.

S végezetül a *természeti környezetéről*, amely nem csupán szép, de egyedisége európai viszonylatban is közismert. A Zempléni-hegység, a Hegyköz és a Bodrogek más-más értékeket képviselnek, a vidék flóráját és faunáját a Zempléni Tájvédelmi Körzet fogja össze. Itt kezdődik az Országos Kék Túra útvonala. Tokaj-Hegyalja szőlő- és borkultúrája nemcsak megélhetési forrást jelentett, hanem alapvetően meghatározta a társadalmi együttélés viszonyait is, és ide

vonzott olasz, francia, lengyel, görög kulturális hatásokat.

Lapunk nem előzmény nélküli, bár a régió tudományos folyóiratai hajdan elsősorban a Sárospataki Református Kollégium kultúrköréhez kapcsolódtak. Ilyen volt 1857 és 1869 között a

Sárospataki Füzetek, amelyet Erdélyi János szerkesztett, s ezt indította újra 1904-1906 között Horváth Cyrill. A Sárospataki Irodalmi Kör által alapított *Sárospataki Lapok* 1881-től 1905-

ig működött, első szerkesztője id. Mitrovics Gyula volt. A II. világháború óta Zemplén saját tudományos-kulturális folyóirattal nem rendelkezik. A megyei kulturális sajtó Miskolcra kötődik, jelenleg az *Új Holnap* tölt be vezető szerepet e téren. Tudományos évkönyvsorozatok - *Bibliotheca Comeniana*, *Rákóczi Múzeum Füzetek*, *Széphalom* - ugyan születtek, de ezek elsősorban a helytörténetírás feladatát vállalják. 1989-ben Czinke Ferenc, a közelmúltban el-

hunyt Munkácsy-díjas grafikusművész, Kiváló Művész, c. főiskolai tanár - mint a Sárospataki Diákegylet fővédnöke - javasolta folyóirat kiadását *Zempléni Múzsa* címmel, de ehhez a politikai rendszerváltozás hevében sem szellemi kapacitás, sem anyagi fedezet nem állt ren-

delkezésre. Később a Zempléni Művészeti Napok értesítőjeként jelent meg nyaranként egy-egy alkalmi tájékoztató kiadvány *Zempléni Múzsza* címen, de ez 1997-ben megszűnt.

Ami lapunk szerkesztési alapelveit illeti, az előbbieken felvázolt környezeti hatáselemek alapján a *Zempléni Múzsza* kulcsszavai egyértelműek: *hagyomány és minőség*. A hagyomány elsősorban az említett kulturális folyóiratok szellemi örökségének továbbvitelét, a minőség pedig a régió szellemi elitjének lehető legmagasabb szerzői körét, illetve a regionális folyóiratok legkiválóbbjainak szakmai színvonalát jelenti. Lapunk szerzői köre országos, de a elsőbbséget biztosítunk a Zemplénben élőknek, az onnan elszármazottaknak, a volt pataki diákoknak, bármely társadalomtudományi témában, illetve irodalmi műfajban; továbbá a nem zempléni illetőségűeknek is, ha írásuk témája egyértelműen Zemplénnel kapcsolatos. Lapunkban tanulmányok, esszék, szépirodalmi művek, forrásközlemények, szemlecek jelennek meg, terveink szerint évente négy alkalommal. Minden számot más képzőművész illusztrál, akiről egyúttal művészportrét közlünk. Egy lap arculatát, a felvállalt szellemi irányvonalon túl, az *elkészítésében közreműködők* személye is fémjelzi. Ezért fontos, hogy a lapnak olyan fővédnöke legyen, aki személyében európai kitekintést reprezentál. A fővédnöki tisztségre történt felkérést Habsburg Ottó, volt európai parlamenti képviselő elfogadta. Fontos az is, hogy a lap támaszkodhasson néhány olyan, a régióból elszármazott, vagy ahhoz kötődő védnökre, akiknek tudományos munkássága vitathatatlanul a XX. századi magyar művelődéstörténet része. A védnöki tisztség-

re történt felkérést elfogadta Balassa Iván néprajzkutató, Jakab István nyelvész, Orosz István történész. A szerkesztőbizottság tagjai személyükben képviselik a szerkesztés kulcsszavait (hagyomány és minőség), közreműködnek a lap szellemi irányvonalának alakításában, a tematika meghatározásában, a szerzők felkutatásában, a szerzői kör kialakításában, és lektori feladatokat látnak el saját szakterületükön. A szerkesztőbizottság felkérésekor alapelv volt, hogy tagjai valamennyien rendelkezzenek minősített szakmai munkássággal; a társadalomtudományok minél több ágát képviseljék; származásuk, iskolájuk, munkahelyük vagy kutatási témáik okán kötődjenek Zemplénhez. A szerkesztés operatív feladatait a szerkesztőség végzi. A folyóirat kiadásával kapcsolatos technikai teendők ellátását a kiadói gyakorlattal rendelkező Sárospataki Népfőiskolai Egyesület vállalta. S mert tudjuk, hogy egy induló lapnál fontos az olvasókör megtalálása, első számunkat ingyen megküldjük a régió valamennyi kulturális intézményének.

Kérem minden kedves olvasónkat, fogadják szeretettel az új évezredet köszöntő új zempléni folyóiratot, támogassanak bennünket közlésre szánt írásaikkal, vagy csak egyszerűen olvassanak! Hisszük, hogy nem lesz fölösleges. A szerkesztőség valamennyi tagja nevében kívánok Önöknek tartalmas időtöltést - velünk!

Bolvári-Takács Gábor
lapalapító-főszerkesztő